

Wymagania edukacyjne – geografia do podręcznika „Planeta Nowa kl. G 2”

Rozdział	Lp.	Temat	Poziom wymagań				
			konieczny	podstawowy	rozszerzający	dopełniający	wykraczający
Afryka	1.	Warunki naturalne	<i>Uczeń:</i> - wskazuje Afrykę na mapie świata - wyjaśnia znaczenie terminów: „obszar bezodpływowy”, „rzeka okresowa”, „rzeka epizodyczna” - wymienia nazwy stref klimatyczno-roślinno-glebowych Afryki - wskazuje na mapie ogólnogeograficznej wybrane elementy linii brzegowej, krainy geograficzne, rzeki i jeziora Afryki oraz podaje ich nazwy	<i>Uczeń:</i> - określa położenie geograficzne Afryki na kuli ziemskiej - wymienia czynniki geograficzne kształtujące klimat Afryki - przyporządkowuje strefom klimatycznym odpowiednie formacje roślinne i typy gleb - porównuje linię brzegową Afryki z linią brzegową innych kontynentów	<i>Uczeń:</i> - określa położenie matematyczno-geograficzne Afryki - omawia wpływ wybranych czynników geograficznych na klimat Afryki - określa cechy ukształtowania powierzchni Afryki - wyjaśnia występowanie stref klimatyczno-roślinno-glebowych - charakteryzuje klimat oraz formacje roślinne Afryki na podstawie mapy klimatycznej, klimatogramów oraz ilustracji - charakteryzuje wody powierzchniowe Afryki	<i>Uczeń:</i> - oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Afryki - wykazuje symetryczność stref klimatyczno-roślinno-glebowych Afryki - wyjaśnia zależności między rozmieszczeniem stref klimatycznych, roślinnych i glebowych	<i>Uczeń:</i> - wykazuje związki między budową geologiczną a ukształtowaniem pionowym Afryki - wyjaśnia mechanizm powstawania systemu rowów tektonicznych w Afryce - dowodzi związku między warunkami klimatycznymi, ukształtowaniem pionowym a gęstością i układem sieci rzecznej
	2.	Ludność i urbanizacja	- wyjaśnia znaczenie terminu „gęstość zaludnienia” - podaje liczbę ludności Afryki - wymienia nazwy odmian ludzkich zamieszkujących Afrykę - wymienia nazwy obszarów najgęściej i najsłabiej zaludnionych w Afryce - wymienia problemy mieszkańców Afryki	- wyjaśnia znaczenie terminów: „eksplozja demograficzna”, „przyrost naturalny”, „urbanizacja” - omawia różnicowanie ludności Afryki - omawia przyczyny eksplozji demograficznej w Afryce - wyjaśnia przyczyny niskiego poziomu urbanizacji w Afryce - wskazuje na mapie oraz	- ocenia wpływ warunków naturalnych na rozmieszczenie ludności - omawia wskaźnik HDI w wybranych krajach na podstawie mapy tematycznej - omawia problemy związane z epidemią AIDS na kontynencie afrykańskim - wymienia przyczyny i skutki głodu oraz konfliktów zbrojnych	- oblicza współczynnik przyrostu naturalnego - wyjaśnia przyczyny i skutki wysokiego przyrostu naturalnego - analizuje przyczyny i skutki głodu w Afryce - ocenia skutki wybranych konfliktów zbrojnych - określa związki pomiędzy problemami żywienia, występowaniem chorób	- uzasadnia twierdzenie, że Afryka jest kontynentem ludzi młodych - proponuje działania mające na celu ograniczenie problemów mieszkańców Afryki

				wymienia nazwy największych miast Afryki • opisuje problemy mieszkańców Afryki • wyjaśnia znaczenie terminu „produkt krajowy brutto”	toczących się na terenie Afryki	a poziomem życia w krajach Afryki położonych na południe od Sahary	
	3.	Gospodarka, Egipt, Republika Południowej Afryki	• opisuje poziom rozwoju gospodarczego Afryki • wymienia czynniki warunkujące rozwój rolnictwa w Afryce • wymienia nazwy najważniejszych roślin żywieniowych i eksportowych uprawianych w Afryce • wymienia główne cechy środowiska Egiptu i Republiki Południowej Afryki	• wyjaśnia, dlaczego Afryka nazywana jest kontynentem rolniczym • wyjaśnia przyczyny niskiego poziomu rozwoju przemysłu w Afryce • opisuje pasterstwo koczownicze • opisuje poziom rozwoju usług w Afryce • opisuje potencjał gospodarczy Egiptu i RPA	• omawia uwarunkowania rozwoju gospodarczego Afryki • analizuje gospodarowanie w strefie Sahelu • wyjaśnia przyczyny i skutki pustynnienia • analizuje przyczyny i skutki nadmiernej działalności rolniczej • uzasadnia konieczność sztucznego nawadniania pól uprawnych w Egipcie	• ocenia warunki środowiska przyrodniczego Afryki pod kątem rozwoju rolnictwa • analizuje mapy gospodarcze Afryki i formułuje wnioski • porównuje cechy społeczno-gospodarcze na przykładzie Egiptu i RPA	• określa związki pomiędzy problemami żywienia, występowaniem chorób a poziomem życia w krajach Afryki położonych na południe od Sahary • dowodzi wpływu kolonializmu na aktualne problemy gospodarcze Afryki • wykazuje zróżnicowanie poziomu rozwoju społeczno-gospodarczego państw afrykańskich
Ameryka Północna i Południowa	4.	Warunki naturalne	• wskazuje Amerykę na mapie świata • wyjaśnia znaczenie terminów: „Ameryka Łacińska”, „Ameryka Środkowa” • wskazuje elementy linii brzegowej Ameryki na mapie oraz wymienia ich nazwy • wymienia czynniki geograficzne kształtujące klimat Ameryki • wskazuje na mapie i	• określa położenie geograficzne Ameryki na kuli ziemskiej • wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów aktywnych sejsmicznie i wulkanicznie • opisuje linię brzegową Ameryki • przyporządkowuje strefom klimatycznym odpowiednie zbiorowiska roślinne	• określa położenie matematyczno-geograficzne Ameryki • opisuje cechy klimatu Ameryki Północnej i Południowej na podstawie klimatogramów i mapy klimatycznej • wyjaśnia przyczyny wulkanizmu i trzęsień ziemi w Ameryce • wykazuje wpływ wybranych czynników przyrodniczych na klimat	• oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Ameryki • porównuje rozwinięcie linii brzegowej i ukształtowanie powierzchni Ameryki z innymi kontynentami • omawia skutki południkowego układu form rzeźby terenu w Ameryce Północnej i Południowej • wykazuje wpływ klimatu	• wykazuje związki między budową geologiczną a ukształtowaniem pionowym Ameryki • wykazuje związki między warunkami klimatycznymi, ukształtowaniem pionowym a gęstością i układem sieci rzecznej • omawia aktywność sejsmiczną uskoku San Andreas

			wymienia nazwy najważniejszych krain geograficznych, rzek i jezior w Ameryce Północnej i Południowej		Ameryki	na rozmieszczenie zbiorowisk roślinnych w Ameryce	
	5.	Ludność i urbanizacja	- wymienia nazwy przedstawicieli odmian ludzkich oraz odmian mieszanych - wyjaśnia przyczyny zróżnicowania ludności Ameryki - wskazuje na mapie obszary gęsto i słabo zaludnione w Ameryce oraz nazywa je - wymienia nazwy i wskazuje na mapie największe miasta Ameryki	- opisuje wielkie migracje w dziejach Ameryki - wymienia przyczyny dużego zróżnicowania etnicznego i kulturowego ludności Ameryki - opisuje, korzystając z mapy, rozmieszczenie ludności Ameryki Północnej i Południowej - porównuje liczbę ludności w wybranych krajach Ameryki na podstawie dostępnych źródeł - wymienia przyczyny migracji do wielkich miast	- wyjaśnia wpływ migracji na zróżnicowanie etniczne ludności Ameryki - wyказuje zależności między warunkami naturalnymi a rozmieszczeniem ludności w Ameryce - wyjaśnia przyczyny wysokiego poziomu urbanizacji w Ameryce Północnej i Południowej - wyróżnia główne cechy i przyczyny zróżnicowania kulturowego i etnicznego ludności Ameryki	- analizuje przyczyny wzrostu liczby ludności Ameryki oraz prognozuje dalsze jej zmiany - oblicza współczynnik przyrostu rzeczywistego w wybranych krajach Ameryki - analizuje zmiany wskaźnika urbanizacji w Ameryce - opisuje warunki życia i pracy ludzi zamieszkujących wielkie miasta Ameryki	analizuje skutki gwałtownego wzrostu liczby ludności w wielkich miastach Ameryki
	6.	Gospodarka	- wymienia cechy państw wysoko rozwiniętych gospodarczo - wskazuje na mapie i wymienia nazwy krajów Ameryki najlepiej i najgłabiej rozwiniętych gospodarczo	wskazuje na mapie obszary o największej koncentracji przemysłu w Ameryce i nazywa je	- opisuje cechy gospodarki bogatej północy i biednego południa Ameryki - wyjaśnia różnice między gospodarką krajów wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo	- analizuje przyczyny zróżnicowania gospodarczego bogatej północy i biednego południa Ameryki - opisuje związki między warunkami przyrodniczymi a rozmieszczeniem przemysłu w Ameryce	ocenia warunki środowiska przyrodniczego Ameryki pod kątem rozwoju rolnictwa
	7.	Stany Zjednoczone	- wskazuje na mapie świata Stany Zjednoczone, podaje nazwę stolicy tego kraju i nazwy państw z nim sąsiadujących - wskazuje na mapie i	- określa położenie geograficzne USA - omawia cechy ukształtowania powierzchni USA - opisuje zróżnicowanie ludności USA	- uzasadnia, że Amerykanie są narodem imigrantów - udowadnia, że Stany Zjednoczone krajem wysoko rozwiniętym gospodarczo	- analizuje uwarunkowania rozwoju przemysłu nowoczesnych technologii - wyказuje związki między gospodarką a warunkami	udowadnia, że Stany Zjednoczone są potęgą gospodarczą świata

			wymienia nazwy wybranych krain geograficznych, najważniejszych rzek i jezior USA • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego USA • wyjaśnia znaczenie terminów: „megalopolis”, „technopolia” • wymienia najważniejsze cechy gospodarki USA • wymienia nazwy głównych roślin uprawianych na terenie USA	• wyjaśnia zależność między warunkami przyrodniczymi a rozmieszczeniem ludności w USA • wyjaśnia uwarunkowania wysokiego rozwoju gospodarczego USA • wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów o dużej koncentracji przemysłu	• opisuje znaczenie Doliny Krzemowej w rozwoju gospodarczym USA • charakteryzuje regiony rolnicze w USA • analizuje strukturę użytkowania ziemi • określa rolę Stanów Zjednoczonych w gospodarce światowej	środowiska w najważniejszych regionach gospodarczych Stanów Zjednoczonych • wykazuje zależność między wysokim poziomem gospodarki a poziomem rozwoju transportu • wyjaśnia znaczenie terminu „produkt światowy brutto”	
	8.	Brazylia	• wskazuje na mapie świata Brazylię i podaje nazwę stolicy tego kraju • wskazuje na mapie i wymienia nazwy wybranych krain geograficznych oraz najważniejszych rzek Brazylii • wskazuje na mapie i wymienia nazwy największych miast Brazylii • wymienia najważniejsze cechy gospodarki Brazylii • wymienia nazwy głównych roślin żywieniowych uprawianych w Brazylii	• określa położenie geograficzne Brazylii • opisuje klimat Brazylii • charakteryzuje rozmieszczenie ludności w Brazylii • opisuje poziom urbanizacji Brazylii • wyjaśnia znaczenie terminu „fawele” • omawia uwarunkowania rozwoju przemysłu i rolnictwa Brazylii • wskazuje na mapie obszary silnie uprzemysłowione oraz obszary rolnicze • opisuje konflikt interesów pomiędzy ekologicznymi skutkami wylesiania Amazonii a jej gospodarczym wykorzystaniem	• wykazuje wpływ czynników geograficznych na klimat Brazylii • opisuje warunki życia w wielkich miastach • określa cechy rozwoju i problemy wielkich miast	• analizuje naturalne i antropogeniczne zagrożenia dla amazońskiej selwy • analizuje udział i miejsce Brazylii w światowych zbiorach wybranych roślin uprawnych korzystając z dostępnych źródeł	• porównuje poziom rozwoju gospodarczego Brazylii z poziomem rozwoju innych państw Ameryki

Obszary okołobiegunowe	9.	Arktyka i Antarktyka	• wskazuje na mapie świata Arktykę i Antarktykę • wymienia główne cechy i przyczyny zmian w środowisku obszarów okołobiegunowych • wyjaśnia znaczenie terminów: „góra lodowa”, „pak lodowy”, „nunatak”, „lodowiec szelfowy” • wymienia cechy klimatu Arktyki i Antarktyki	• przedstawia cechy położenia Arktyki i Antarktyki na podstawie mapy • opisuje cechy środowiska obszarów okołobiegunowych • charakteryzuje klimat Antarktydy na podstawie klimatogramów • wyjaśnia przyczyny zmian w środowisku obszarów okołobiegunowych	• opisuje czynniki warunkujące klimat obszarów okołobiegunowych • charakteryzuje klimat obszarów okołobiegunowych • analizuje uwarunkowania powstania pokrywy lodowej w Antarktyce	• omawia status prawny Antarktydy	• ocenia celowość badań prowadzonych przez naukowców na obszarach okołobiegunowych • analizuje przyczyny i skutki powstania dziury ozonowej nad Antarktydą
Australia	10.	Charakterystyka Australii i Oceanii	• wskazuje na mapie świata Australię i Oceanię • wymienia nazwy osobliwości przyrodniczych Australii • wyjaśnia znaczenie terminu „endemity” • wskazuje na mapie i wymienia nazwy wybranych krain geograficznych, rzek i jezior Australii • wskazuje na mapie obszary o największej gęstości zaludnienia oraz obszary niezamieszkałe w Australii • charakteryzuje zróżnicowanie ludności Australii • wymienia główne cechy gospodarki Australii	• określa położenie geograficzne Australii i Oceanii na kuli ziemskiej • opisuje, korzystając z mapy, linię brzegową i ukształtowanie pionowe Australii • wymienia regiony geograficzne Oceanii • charakteryzuje cechy środowiska przyrodniczego Australii i Oceanii ze szczególnym uwzględnieniem cech klimatu oraz specyfiki świata roślin i zwierząt • analizuje strukturę użytkowania gruntów w Australii	• ocenia znaczenie wód artezyjskich dla gospodarki Australii • analizuje uwarunkowania rozmieszczenia ludności Australii i Oceanii • opisuje przyczyny małej gęstości zaludnienia oraz niskiego poziomu urbanizacji Oceanii • wykazuje wpływ migracji na zróżnicowanie australijskiego społeczeństwa • omawia wybrane zagadnienia gospodarcze Australii ze szczególnym uwzględnieniem roli górnictwa, rolnictwa i turystyki • przedstawia na podstawie map tematycznych główne cechy gospodarki Australii na tle warunków naturalnych	• oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Australii • analizuje zależności między warunkami klimatycznymi a występowaniem wód powierzchniowych • ocenia warunki środowiska przyrodniczego Australii i Oceanii pod kątem warunków życia ludzi i rozwoju gospodarki • wyjaśnia zależności między warunkami środowiska przyrodniczego a sposobami gospodarowania w rolnictwie Australii • wskazuje regiony geograficzne Oceanii na mapie ogólnogeograficznej oraz opisuje rolę turystyki w	• porównuje, korzystając z map, środowisko przyrodnicze Australii oraz Oceanii ze środowiskiem innych kontynentów • opisuje budowę niecki artezyjskiej i uwarunkowania występowania źródeł artezyjskich • wykazuje zależność między symetrycznym położeniem Australii po obu stronach zwrotnika Koziorożca a uwarunkowaniami klimatycznymi

						tych regionach	
Azja	11.	Warunki naturalne	• wyjaśnia znaczenie terminu „Eurazja” • wskazuje na mapie świata Azję • wskazuje na mapie elementy linii brzegowej Azji • wymienia czynniki geograficzne kształtujące klimat Azji • wymienia nazwy i wskazuje na mapie najważniejsze krainy geograficzne, rzeki oraz jeziora Azji	• określa położenie geograficzne Azji na kuli ziemskiej • charakteryzuje wybrane strefy roślinne Azji • opisuje cechy klimatu Azji na podstawie klimatogramów i mapy klimatycznej • wymienia cechy ukształtowania powierzchni Azji • opisuje rozmieszczenie wód powierzchniowych na podstawie mapy	• opisuje na podstawie mapy granicę między Europą a Azją • charakteryzuje ukształtowanie powierzchni Azji • opisuje cyrkulację monsunową • wykazuje wpływ klimatu na rozmieszczenie zbiorowisk roślinnych • wyjaśnia, na czym polega kontrastowość klimatyczna Azji • opisuje czynniki warunkujące układ promienisty wielkich systemów rzecznych w Azji	• oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Azji • porównuje rozwinięcie linii brzegowej i ukształtowanie powierzchni Azji na tle innych kontynentów • wykazuje na podstawie map tematycznych, że kontynent Azji jest obszarem wielkich geograficznych kontrastów	• wykazuje zależność między budową geologiczną a ukształtowaniem powierzchni Azji • analizuje genezę powstania Himalajów
	12.	Ludność i urbanizacja	• podaje liczbę ludności zamieszkującej Azję • wskazuje na mapie i wymienia nazwy azjatyckich miast-gigantów • wymienia nazwy państw o wysokim i niskim wskaźniku urbanizacji • wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów o dużej i małej gęstości zaludnienia	• opisuje zróżnicowanie ludności Azji • omawia czynniki warunkujące rozmieszczenie ludności w Azji • omawia uwarunkowania eksplozji demograficznej	• analizuje zmiany liczby ludności Azji • wyjaśnia uwarunkowania powstania miast-gigantów • przedstawia na podstawie map tematycznych warunki przyrodnicze obszarów, na których kształtowały się najstarsze cywilizacje	• analizuje przyrost naturalny w wybranych państwach Azji • charakteryzuje przyczyny i skutki wybranych problemów demograficznych Azji	• opisuje dziedzictwo kulturowe najstarszych cywilizacji Azji
	13.	Gospodarka	• wyjaśnia znaczenie terminu „azjatyckie tygrysy” i podaje przykłady • wymienia cechy gospodarki azjatyckich tygrysów	• wskazuje na mapie główne rejony rolnicze w Azji i nazywa je • wskazuje na mapie główne regiony przemysłowe Azji • omawia przyczyny	• ocenia warunki rozwoju rolnictwa w Azji • omawia przyczyny zróżnicowania poziomu rozwoju rolnictwa w Azji • wykazuje związek pomiędzy rytmem upraw	• analizuje strukturę i wartość PKB na jednego mieszkańca w wybranych państwach • wyjaśnia przyczyny nierównomiernego rozwoju gospodarczego	• wykazuje kontrasty w rozwoju gospodarczym Azji • uzasadnia (na wybranych przykładach) wpływ warunków

			- wymienia nazwy głównych roślin żywnościowych uprawianych w Azji - wymienia nazwy surowców mineralnych wydobywanych w Azji - wymienia nazwy państw wysoko i słabo rozwiniętych gospodarczo	zróżnicowania uprzemysłowienia państw w Azji charakteryzuje azjatyckie tygrysy	i „kulturą ryżu” a cechami klimatu monsunowego w Azji Południowo-Wschodniej opisuje znaczenie OPEC dla gospodarki światowej	wybranych państw Azji analizuje poziom rozwoju gospodarczego państw eksportujących ropę naftową	przyrodniczych na działalność gospodarczą człowieka
	14.	Chiny	- wskazuje Chiny na mapie, podaje nazwę stolicy tego kraju oraz nazwy państw z nim sąsiadujących - wskazuje na mapie i wymienia nazwy krain geograficznych oraz najważniejszych rzek w Chinach - wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Chin - podaje liczbę ludności Chin - analizuje wykresy i dane liczbowe dotyczące rozwoju ludności Chin - wymienia nazwy głównych roślin uprawnych - wymienia najważniejsze cechy gospodarki Chin	- określa położenie geograficzne Chin - omawia cechy ukształtowania powierzchni Chin - charakteryzuje klimat Chin - opisuje przyczyny katastrofalnych powodzi w Chinach oraz sposoby zapobiegania im - wyjaśnia zależność między warunkami przyrodniczymi a rozmieszczeniem ludności Chin - wskazuje na mapie obszary o dużej koncentracji przemysłu i nazywa je - opisuje poziom urbanizacji w Chinach	- analizuje dane liczbowe dotyczące urbanizacji w Chinach - wyjaśnia na podstawie map tematycznych rozmieszczenie ludności - wyjaśnia, na czym polega chiński program kontroli urodzeń - opisuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa na Nizinie Chińskiej - wymienia kierunki rozwoju gospodarczego Chin - wykazuje zmiany znaczenia Chin w gospodarce światowej	- wykazuje zależności między warunkami przyrodniczymi a rozwojem gospodarczym Chin - analizuje przyczyny szybkiego rozwoju gospodarczego Chin w ostatnich latach	- omawia kontrasty przyrodnicze Chin - wykazuje wpływ Chin na światową gospodarkę
	15.	Indie	- wskazuje Indie na mapie, podaje nazwę stolicy tego kraju oraz nazwy państw sąsiadujących - wskazuje na mapie wybrane kraje	- określa położenie geograficzne Indii - omawia cechy ukształtowania powierzchni Indii - charakteryzuje klimat Indii	- opisuje system kastowy społeczeństwa - analizuje przyrost naturalny - charakteryzuje indyjskie rolnictwo - wyjaśnia przyczyny	- analizuje poziom rozwoju gospodarczego Indii - wyjaśnia przyczyny dynamicznego rozwoju nowoczesnych usług	przewiduje skutki społeczno-gospodarcze wynikające z eksplozji demograficznej

			geograficzne oraz rzek Indii i nazywa je - wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Indii - podaje liczbę ludności Indii - wymienia nazwy głównych indyjskich roślin uprawnych - wymienia najważniejsze cechy gospodarki Indii	- opisuje kontrasty społeczne w Indiach - wskazuje na mapie obszary uprzemysłowione i rolnicze Indii oraz nazywa je - wyjaśnia, dlaczego w Indiach występuje duże pogłowie bydła	gwałtownego rozwoju przemysłu nowoczesnych technologii		
	16.	Japonia	- wskazuje na mapie świata Japonię i podaje nazwę stolicy tego kraju - wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Japonii - podaje liczbę ludności Japonii - wskazuje na mapie i wymienia nazwy wielkich miast Japonii - wymienia nazwy głównych roślin uprawnych - wymienia najważniejsze cechy japońskiej gospodarki	- określa położenie geograficzne Japonii - omawia cechy ukształtowania powierzchni Japonii - charakteryzuje klimat Japonii - opisuje poziom urbanizacji Japonii - wyjaśnia uwarunkowania rozwoju przemysłu przetwórczego - opisuje cechy rolnictwa Japonii	- charakteryzuje warunki naturalne Japonii - omawia rozmieszczenie ludności Japonii - wyказuje wpływ czynników społeczno-kulturowych na tworzenie nowoczesnej gospodarki Japonii (na tle niekorzystnych warunków środowiska) - wyказuje znaczenie transportu w gospodarce Japonii	- opisuje skutki położenia Japonii w strefie aktywności wulkanicznej i sejsmicznej - opisuje uwarunkowania rozwoju gospodarczego Japonii - udowadnia, że Japonia jest potęgą gospodarczą - analizuje wysokość plonów podstawowych zbóż w Japonii na tle innych krajów Azji	- analizuje geograficzne czynniki klimatotwórcze - ocenia warunki naturalne Japonii
	17.	Bliski Wschód	- wyjaśnia znaczenie terminu „Bliski Wschód” - wskazuje Bliski Wschód na mapie ogólnogeograficznej - wymienia cechy środowiska i gospodarki Bliskiego Wschodu - opisuje cechy kultury islamskiej - wymienia nazwy państw	- opisuje położenie geograficzne Bliskiego Wschodu - ocenia poziom urbanizacji w państwach Bliskiego Wschodu - omawia zasoby ropy naftowej na Bliskim Wschodzie i na świecie - opisuje rozmieszczenie zasobów ropy naftowej	- opisuje warunki naturalne Bliskiego Wschodu - analizuje zasoby ropy naftowej na świecie i formułuje wnioski - charakteryzuje Bliski Wschód pod kątem cech kulturowych, zasobów ropy naftowej i poziomu rozwoju gospodarczego	- opisuje wpływ religii na życie muzułmanów - porównuje poziom życia mieszkańców Bliskiego Wschodu - porównuje wielkość wydobycia ropy naftowej w poszczególnych krajach Bliskiego Wschodu	uzasadnia tezę, że konflikty na Bliskim Wschodzie mają wpływ na globalną gospodarkę

			o największych zasobach ropy naftowej	na Bliskim Wschodzie			
				wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów objętych konfliktami zbrojnymi			
Europa	18.	Warunki naturalne	- wskazuje na mapie świata Europę - wskazuje na mapie element linii brzegowej Europy i wymienia ich nazwy - wskazuje na mapie wybrane niziny, wyżyny oraz góry Europy i nazywa je - wymienia cechy ukształtowania powierzchni Europy na podstawie mapy - wskazuje na mapie wybrane europejskie rzeki oraz jeziora i nazywa je	- określa położenie geograficzne Europy na kuli ziemskiej - charakteryzuje linię brzegową Europy na podstawie mapy - wykazuje, na podstawie mapy, że Europa jest kontynentem nizinnym - opisuje cechy klimatu Europy na podstawie mapy i klimatogramów - charakteryzuje wybrane strefy roślinne Europy - opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie wód powierzchniowych Europy	- określa cechy środowiska przyrodniczego Europy na podstawie mapy ogólnogeograficznej oraz map tematycznych - wyjaśnia wpływ zlodowaceń na rzeźbę powierzchni Europy - wyjaśnia zależności między typem klimatu a występowaniem formacji roślinnych - wyjaśnia genezę wybranych europejskich jezior	- oblicza rozciągłość południkową i równoleżnikową Europy - opisuje czynniki geograficzne warunkujące klimat Europy - analizuje czynniki warunkujące rozmieszczenie wielkich systemów rzecznych i zbiorników wodnych w Europie	wykazuje związek między budową geologiczną a ukształtowaniem pionowym Europy
	19.	Ludność i urbanizacja	- podaje liczbę ludności Europy - wskazuje na mapie obszary o największej oraz najmniejszej gęstości zaludnienia i nazywa je - podaje przykłady krajów o dodatnim i ujemnym przyroście naturalnym	- opisuje rozmieszczenie ludności w Europie na podstawie mapy - opisuje na podstawie map tematycznych zróżnicowanie regionalne, kulturowe, narodowościowe oraz etniczne współczesnej Europy - omawia przyczyny wysokiego wskaźnika urbanizacji w Europie - wykazuje się znajomością podziału politycznego Europy	- wyjaśnia przyczyny oraz skutki ujemnego przyrostu naturalnego w Europie - wyjaśnia przyczyny warunkujące rozmieszczenie ludności w Europie - opisuje przyczyny i konsekwencje zróżnicowania ludności Europy - analizuje zróżnicowanie wskaźnika urbanizacji w krajach Europy	- przewiduje zmiany demograficzne w Europie - uzasadnia twierdzenie, że Europa się starzeje - oblicza średnią gęstość zaludnienia Europy	analizuje problemy demograficzne Europy i formułuje wnioski
	20.	Gospodarka	wymienia nazwy państw	opisuje potencjał	analizuje strukturę PKB	porównuje poziom	uzasadnia tezę, że

			wysoko rozwiniętych gospodarczo oraz krajów o średnim poziomie rozwoju gospodarczego w Europie - wymienia nazwy głównych roślin uprawnych - wskazuje na mapie i podaje nazwy głównych obszarów wydobywania surowców energetycznych w Europie - wskazuje na mapie i wymienia nazwy najważniejszych europejskich okręgów przemysłowych oraz ośrodków high-tech	ekonomiczny Europy - wyjaśnia przyczyny zróżnicowania gospodarczego krajów Europy - opisuje uwarunkowania rozwoju rolnictwa europejskiego - opisuje strukturę produkcji energii elektrycznej w wybranych krajach Europy - opisuje poziom rozwoju usług w Europie	w wybranych krajach Europy - porównuje strukturę użytkowania ziemi w wybranych państwach Europy, korzystając z diagramów - opisuje czynniki rozwoju przemysłu ze szczególnym uwzględnieniem przemysłu high-tech - wyjaśnia proces restrukturyzacji przemysłu w Europie Zachodniej	rozwoju rolnictwa w Europie Zachodniej i Środkowo-Wschodniej omawia na wybranych przykładach czynniki lokalizacji przemysłu high-tech	Europa jest najlepiej rozwinięta pod względem gospodarczym
	21.	Kraje Europy Północnej	- wyjaśnia znaczenie terminu „kraje skandynawskie” - wskazuje na mapie kraje Europy Północnej i wymienia ich nazwy - opisuje na podstawie mapy rozmieszczenie głównych ośrodków miejskich w Europie Północnej - wymienia cechy społeczeństwa Europy Północnej - wymienia nazwy głównych bogactw naturalnych krajów skandynawskich	- opisuje położenie geograficzne państw Europy Północnej - wyjaśnia rozmieszczenie ośrodków miejskich - charakteryzuje strukturę produkcji energii elektrycznej w krajach Europy Północnej - charakteryzuje gospodarkę krajów skandynawskich	- charakteryzuje środowisko przyrodnicze krajów Europy Północnej - wykazuje na podstawie map tematycznych związki między głównymi cechami środowiska przyrodniczego Europy Północnej a głównymi kierunkami rozwoju gospodarczego	- wykazuje cechy społeczeństwa Europy Północnej - analizuje wartość PKB na jednego mieszkańca i formułuje wnioski	przewiduje skutki wyludnienia północnej Skandynawii
	22.	Kraje alpejskie	wyjaśnia znaczenie	opisuje położenie krajów	charakteryzuje	wykazuje piętrowość	charakteryzuje genezę

			terminu „kraje alpejskie” • wymienia nazwy państw alpejskich, wskazuje je na mapie ogólnogeograficznej i podaje nazwy ich stolic • wymienia cechy środowiska przyrodniczego Alp • wymienia nazwy największych miast i wskazuje je na mapie • opisuje specyfikę rozmieszczenia ludności w Alpach	alpejskich • opisuje rzeźbę Alp • opisuje rozmieszczenie miast i gęstość zaludnienia w krajach alpejskich • wyjaśnia znaczenie nowoczesnego sektora usług	środowisko przyrodnicze krajów alpejskich • wykazuje wpływ gór na środowisko przyrodnicze i gospodarkę krajów alpejskich • wykazuje, że kraje alpejskie należą do państw wysoko rozwiniętych gospodarczo	klimatyczno-roślinną w Alpach • porównuje wskaźnik urbanizacji w krajach alpejskich i formułuje wnioski	rzeźby alpejskiej • analizuje czynniki rozwoju sektora bankowo-ubezpieczeniowego w Szwajcarii
	23.	Kraje Europy Południowej	• wskazuje na mapie kraje Europy Południowej, podaje nazwy ich stolic • wymienia cechy środowiska przyrodniczego krajów Europy Południowej • wymienia nazwy największych miast Europy Południowej i wskazuje je na mapie • wymienia przykłady atrakcji turystycznych • wyjaśnia znaczenie terminu „akwakultura”	• określa położenie geograficzne krajów Europy Południowej • opisuje cechy środowiska przyrodniczego tych krajów • opisuje na podstawie mapy tematycznej rozmieszczenie najważniejszych ośrodków turystycznych • opisuje cechy gospodarki krajów Europy Południowej • wyjaśnia znaczenie terminu „infrastruktura turystyczna” • prezentuje opracowaną na podstawie map, przewodników oraz internetu trasę wycieczki po Europie lub jej części	• charakteryzuje walory przyrodnicze i pozaprzyrodnicze krajów Europy Południowej • opisuje wybrane atrakcje turystyczne • wykazuje zależność pomiędzy przyjazdami turystów a wpływami z turystyki na podstawie wykresów • wykazuje niekorzystny wpływ turystyki na środowisko przyrodnicze	• rozpoznaje typy wybrzeży południowej Europy i wyjaśnia ich genezę • wykazuje związki między rozwojem turystyki a warunkami przyrodniczymi i dziedzictwem kulturowym • ocenia rolę turystyki w rozwoju gospodarczym tych krajów	• wykazuje zależności między wielkością ruchu turystycznego a poziomem rozwoju infrastruktury turystycznej
	24.	Francja	• wskazuje na mapie	• opisuje położenie	• analizuje współczynnik	• opisuje sytuację	• wykazuje znaczenie

			ogólnogeograficznej Francję i podaje nazwę stolicy tego kraju - wymienia cechy środowiska przyrodniczego Francji - wskazuje najważniejsze miasta Francji na mapie i podaje ich nazwy - wymienia cechy gospodarki Francji - wskazuje na mapie regiony rolnicze Francji i wymienia ich nazwy	geograficzne Francji - charakteryzuje środowisko przyrodnicze Francji - opisuje czynniki wpływające na wzrost liczby mieszkańców Francji - opisuje poziom urbanizacji Francji - opisuje poziom rozwoju gospodarczego Francji - analizuje strukturę użytkowania ziemi - wskazuje miejsce Francji w światowej produkcji rolnej - identyfikuje cechy rolnictwa wysokotowarowego	przyrostu naturalnego i współczynnik salda migracji - wykazuje znaczenie turystyki w tworzeniu dochodu narodowego - analizuje przyrodnicze i pozaprzyrodnicze czynniki rozwoju rolnictwa - wykazuje na przykładzie rolnictwa Francji związek między warunkami przyrodniczymi a kierunkiem i efektywnością produkcji rolnej	społeczną imigrantów - charakteryzuje sieć transportową Francji - wykazuje aktywną politykę rolną Francji w ramach Wspólnej Polityki Rolnej Unii Europejskiej	Eurotunelu
	25.	Wielka Brytania	- wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Wielką Brytanię i podaje nazwę stolicy tego kraju - wskazuje na mapie wybrane krainy geograficzne i nazywa je - wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego i gospodarki Wielkiej Brytanii	- określa położenie geograficzne Wielkiej Brytanii - charakteryzuje środowisko przyrodnicze Wielkiej Brytanii - opisuje podział Wielkiej Brytanii na krainy historyczne - opisuje strukturę narodowościową Wielkiej Brytanii - wyjaśnia uwarunkowania dodatniego salda migracji - wyjaśnia znaczenie terminu „monarchia konstytucyjna” - przedstawia wielkość i	- analizuje strukturę narodowościową Wielkiej Brytanii - opisuje poziom urbanizacji oraz rozmieszczenie ludności w Wielkiej Brytanii - opisuje układ przestrzenny oraz znaczenie Londynu jako światowej metropolii - analizuje strukturę użytkowania ziemi w Wielkiej Brytanii - wyjaśnia uwarunkowania wysokiego poziomu rozwoju gospodarczego	- wykazuje zalety wyspiarskiego położenia Wielkiej Brytanii - wykazuje zależności między warunkami przyrodniczymi a poziomem rozwoju gospodarczego	- wykazuje znaczenie zamorskich terytoriów Wielkiej Brytanii (dawniej i obecnie) - analizuje na przykładzie Wielkiej Brytanii uwarunkowania lokalizacji i rozwoju przemysłu wysokiej technologii

				główne cechy położenia Londynu • wskazuje na mapie i podaje nazwy obszarów o dużej koncentracji przemysłu			
Sąsiedzi Polski	26.	Niemcy	• wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Niemcy, podaje nazwę stolicy tego kraju oraz nazwy krajów z nim sąsiadujących • wskazuje na mapie wybrane krainy geograficzne oraz najważniejsze rzeki w Niemczech i nazywa je • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego oraz gospodarki Niemiec • opisuje strukturę narodowościową Niemiec	• określa położenie geograficzne Niemiec • omawia cechy środowiska przyrodniczego • wyjaśnia przyczyny i skutki dodatniego salda migracji • charakteryzuje strukturę zatrudnienia w niemieckiej gospodarce • przedstawia na podstawie wskazanych źródeł główne kierunki i przyczyny zmian w strukturze przemysłu Zagłębia Ruhry • wskazuje na mapie i podaje nazwy obszarów o dużej koncentracji przemysłu w Niemczech	• wykazuje wpływ czynników geograficznych na klimat Niemiec • opisuje skutki ujemnego przyrostu naturalnego • udowadnia, że Niemcy są potęgą gospodarczą • opisuje zróżnicowanie rozwoju społeczno-gospodarczego wschodniej i zachodniej części Niemiec	• analizuje uwarunkowania rozwoju przemysłu przetwórczego • analizuje wskaźnik bezrobocia i formułuje wnioski • wykazuje na przykładzie Niemiec zależność między poziomem rozwoju transportu a funkcjonowaniem pozostałych działów gospodarki	• analizuje przyczyny migracji do Niemiec • wykazuje gospodarcze znaczenie sieci rzecznej Niemiec
	27.	Czechy i Słowacja	• wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Czechy i Słowację, podaje nazwy stolic tych krajów oraz nazwy państw sąsiadujących z nimi • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego omawianych państw	• określa położenie geograficzne Czech, Słowacji • omawia cechy środowiska przyrodniczego Czech i Słowacji • analizuje strukturę zatrudnienia w Czechach • analizuje strukturę narodowościową Słowacji	• opisuje czynniki warunkujące rozwój gospodarczy Czech i Słowacji • porównuje potencjał gospodarczy omawianych państw	• ocenia zasoby bogactw mineralnych Czech i Słowacji • omawia efekty przemian gospodarczych, które nastąpiły w omawianych krajach	• porównuje środowisko społeczno-gospodarcze południowych sąsiadów Polski oraz formułuje wnioski

	28.	Litwa, Białoruś i Ukraina	• wskazuje na mapie ogólnogeograficznej Litwę, Białoruś i Ukrainę, podaje nazwy stolic tych krajów oraz nazwy państw sąsiadujących z nimi • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego i społeczno-gospodarczego omawianych państw	• określa położenie geograficzne Litwy, Białorusi i Ukrainy • omawia cechy środowiska przyrodniczego Litwy, Białorusi i Ukrainy • wyjaśnia przyczyny kryzysów gospodarczych na Litwie, Białorusi i Ukrainie po rozpadzie ZSRR • omawia współczesne przemiany społeczne i gospodarcze Ukrainy	• opisuje czynniki warunkujące rozwój gospodarczy Litwy, Białorusi i Ukrainy • opisuje przyczyny i skutki ujemnego przyrostu naturalnego i salda migracji Litwy, Białorusi i Ukrainy • porównuje potencjał gospodarczy omawianych państw	• ocenia zasoby bogactw mineralnych Litwy, Białorusi i Ukrainy • omawia efekty przemian gospodarczych, które nastąpiły w omawianych krajach	• porównuje środowisko społeczno-gospodarcze południowych i wschodnich sąsiadów Polski oraz formułuje wnioski
	29.	Rosja	• wskazuje Rosję na mapie ogólnogeograficznej i podaje nazwę jej stolicy • wskazuje na mapie i wymienia nazwy głównych krain geograficznych, rzek oraz jezior • wymienia najważniejsze cechy środowiska przyrodniczego Rosji • wymienia główne cechy rosyjskiej gospodarki • wymienia przyczyny ujemnego przyrostu naturalnego ludności Rosji	• określa położenie geograficzne Rosji • omawia cechy środowiska przyrodniczego Rosji • opisuje zróżnicowanie narodowościowe i kulturowe ludności • wskazuje na mapie i wymienia nazwy obszarów o dużej koncentracji przemysłu	• wykazuje zróżnicowanie przyrodnicze Rosji • wykazuje wpływ czynników geograficznych na klimat Rosji • wyjaśnia zależność między warunkami przyrodniczymi a rozmieszczeniem ludności w Rosji • wykazuje zróżnicowanie językowe i religijne mieszkańców Rosji • omawia uwarunkowania rozwoju przemysłu wydobywczego • omawia najważniejsze problemy rosyjskiego rolnictwa	• analizuje zmiany przyrostu naturalnego w Rosji i formułuje wnioski • wykazuje zależności między warunkami przyrodniczymi a poziomem rozwoju gospodarczego Rosji	• uzasadnia tezę, że Rosja jest krajem o olbrzymich możliwościach gospodarczych